

departamentos

Departamento de Latín ◀

Introducción

La cultura clásica, es decir, la cultura de Grecia y Roma antiguas (no nos estamos refiriendo ahora a la asignatura que se imparte en diferentes cursos de la ESO), constituye la base de la cultura actual, y más concretamente de la cultura europea a la que pertenecemos. Un acercamiento a ella en la ESO será enriquecedor para los alumnos, pues les permitirá desarrollar sus capacidades sobre la base de un conocimiento riguroso de los rasgos fundamentales del ámbito cultural al que pertenecen y también la asunción de unos valores que nos configuran como europeos. Los pilares sobre los que se apoya nuestra manera de ser y de vivir están en el Mundo Clásico: los orígenes del pensamiento racional, la explicación científica de la realidad, los mitos, la concepción del mundo, los planteamientos ideológicos, las actitudes vitales.

Por otra parte, el Latín - la lengua de la Roma antigua - es la lengua madre y origen de las lenguas que utilizamos en gran parte de Europa en general y de la Península Ibérica en particular y no podemos olvidar que tanto la lengua griega como la latina han sido y son utilizadas para la creación de las palabras nuevas (cultismos y neologismos) que denominan los avances y descubrimientos científicos y tecnológicos. Enormes son los beneficios que debemos a Grecia y Roma, no solo en el campo lingüístico sino en el cultural en general. No olvidemos que son la piedra angular de una manera de sentir y de pensar y, como europeos que somos, estamos marcados indeleblemente por estos antepasados que se merecen que nuestros jóvenes dediquen una parte de su tiempo a dar una ojeada a este mundo tan vivo y cercano pese a los siglos transcurridos.

— **Miembros del Departamento**

— **Asignaturas y Contenidos**

LLATÍ QUART D'ESO

CONTINGUTS

Bloc 1. Aspectes històrics, geogràfics i polítics del món romà i la seu pervivència

-Principals aspectes geogràfics, històrics i polítics del món romà relacionats amb la comprensió i impuls de la identitat europea.

- La romanització: Hispània.

- Personatges històrics importants, homes i dones.

- Estratègies i eines per a relacionar el passat i el present a partir dels coneixements adquirits.

Bloc 2. Aspectes culturals i patrimonials del món romà i la seua pervivència.

-Aspectes fonamentals de la vida quotidiana i cultura romanes i el paper en la conformació de la nostra identitat com a societat.

-Exemples rellevants de la influència de la mitologia clàssica en manifestacions artístiques i literàries al llarg de la història.

-Principals gèneres literaris, obres, autors i autors llatins: importància i influència en expressions artístiques posteriors.

-Elements i personatges més destacats, tant hòmens com dones, del patrimoni romà en la Península Ibèrica amb especial atenció als de la Comunitat Valenciana .

-Estratègies de creació pròpia individuals o grupals/grupals sobre el llegat de la cultura romana.

-Habilitats i ferramentes (analogiques i digitals) per a relacionar, comentar i interpretar el passat i el present, a partir dels coneixements adquirits i de la pròpia experiència.

-Posada en valor, compromís de preservació i gaudi del patrimoni arqueològic romà com ben social i senya d'identitat .

Bloc 3. Sistema de la llengua llatina: Trets bàsics.

-Tipus de paraules: variables i invariables.

-Declinació: conceptes bàsics. Substantius, pronoms i adjectius.

-Conjugació: conceptes bàsics. El verb llatí

-Els casos i els seus usos principals.

-La concordança i l'orde de paraules..

-L'oració: simples i coordinades..

-Producció de textos senzills en llengua llatina.

-Estratègies per a la traducció, comprensió i utilització escrita i oral de frases senzilles en llatí a partir de la comparació de les llengües del repertori lingüístic de l'alumnat.

-Habilitats per a la lectura comprensiva de textos llatins de dificultat gradual.

-Acceptació de l'error com a part del procés d'aprenentatge.

-Recursos analògics i digitals per a l'adquisició de llengües: Portafolis Europeu de les Llengües, imatges, glossaris, diccionaris, etc.

Bloc 4. Sintaxi El llatí i el plurilingüisme

-L'alfabet: origen i pronunciació. Pervivència de l'alfabet llatí en les llengües d'ús de l'alumnat..

-Reconeixement de formants llatins (lexemes, sufíxos i prefixos) en paraules de la llengua d'ensenyança.

-Etimologia i llatinismes d'ús freqüent.

-Paralelisme entre llengües romanç i no romanç.

-Valoració de la importància del llatí per a la correcta comprensió i expressió escrita, oral i multimodal en les diferents llengües del seu repertori lingüístic individual.

-Ús de bibliografia i webgrafia (lexicografia, repertoris, glossaris) en l'estudi i aprenentatge de la llengua llatina com a base en la consolidació altres llengües estrangeres.

CRITERIS DE QUALIFICACIÓ

En cada evaluació s'efectuaran, almenys, dos proves escrites. Una pregunta de traducció que suposarà el 50% de la nota de la prova; dos preguntes de morfologia (20%) i sintaxi (10%) que suposarà un 30%; una pregunta de cultura/llatinismes que vindrà a comptar un 20% de

l'examen.

La nota obtinguda en totes les proves realitzades suposarà el **70%**. de la nota global.

La resta de la nota fins a obtindre el 100% es distribuirà en:

Projectes, treball diari, actitud, lectura, presentació de les diferents treballs proves i exposicions: **20%**;

Actitud de treball, utilització dels conceptes apresos i disposició cap a l'assignatura: **10%**

Criteris ortogràfics: es descomptarà un 0,1 per falta i un 0,05 per accent, fins a un màxim d'1 punt.

El valor de les evaluacions serà el següent. 1a evaluació i 2a evaluació: 35%, 3a evaluació: 30%. La nota final eixirà de la suma de les tres notes ponderades.

LLATÍ I

Els continguts de l'assignatura es distribuïxen per evaluacions i s'aniran estudiant simultàniament els continguts de tipus lingüístic i els de tipus cultural. Els professors del Departament han convingut una distribució temporal d'acord amb la seu experiència prèvia, però també tenint en compte que els alumnes que cursaran la matèria són molt diferents entre si: els que ja han cursat llatí prèviament en 4t de l'ESO, els que mai han tingut contacte amb el món clàssic, i, els que per realitzar estudis nocturns, disposen de menys temps per a desenvolupar plenament el programa (especialment la part cultural). Així doncs, és molt probable que hi haja necessitat d'anar ajustant amb més precisió esta distribució dels continguts segons la resposta de l'alumnat i el seu seguiment del currículum.

Quant als sabers bàsics que permeten definir i concretar el que l'alumne ha de saber, comprendre i saber fer en Llatí I, igual que ocorre en altres matèries, venen especificats molt concretament pel currículum vigent i per tant ens cenyirem a ells perquè determinen els continguts que han de seguir-se en cada un dels set blocs en què es dividix l'assignatura:

Bloc 1: Sistema de la llengua llatina.

A: Estructura de la llengua llatina

Abecedari, pronunciació i accentuació de la llengua llatina. Tipus de paraules variables i invariables.

Concepte de llengua flexiva: nominal i pronominal.

Conjugació: El verb llatí

Els casos i els seus usos.

La concordança i l'orde de paraules. L'oració: simple i composta.

Formes nominals del verb.

B: Textos llatins i la seua interpretació, traducció i producció

Estratègies d'interpretació i traducció: errors freqüents i tècniques per a evitar-los.

Estratègies i eines analògiques i digitals, individuals i cooperatives, per a l'autoavaluació, la coavaluació i l'autocorrecció..

Acceptació de l'error com a part del procés d'aprenentatge i actitud positiva de superació.

Importància de l'evolució lingüística del llatí en les llengües del repertori individual de l'alumnat.

Recursos analògics i digitals per a l'adquisició de llengües:

Portfoli Europeu de les Llengües (PER EL), imatges, glossaris, diccionaris, etc. Estratègies, ferramentes i tècniques de la retroversió de textos.

Bloc 2: El llatí i el plurilingüisme.

Origen i evolució dels sistemes d'escriptura. L'alfabet llatí.

Etapes de l'evolució de la llengua llatina.

Anàlisi i comprensió dels formants llatins (lexemes, sufixos i prefixos) en paraules de la llengua d'ensenyança i en termes específics de les ciències i la tècnica.

Expressions i llatinismes d'ús freqüent, integrades en les llengües modernes i el seu ús en diferents tipus de textos (literaris, periodístics, publicitaris...)

Influència del llatí en l'evolució de les llengües d'ensenyança i de la resta de llengües que conformen el repertori lingüístic individual de l'alumnat.

Paral·lelisme entre llengües romàniques i no romàniques.

Regles bàsiques en l'evolució fonètica del llatí a la llengua d'ensenyança.

Lèxic específic bàsic per a la reflexió sobre la comunicació, la llengua i el seu aprenentatge.

Interés per a conéixer el significat etimològic de les paraules i la importància de l'ús adequat del vocabulari com a instrument bàsic en la comunicació.

Valoració de la importància del llatí per a la correcta comprensió i expressió en les diferents llengües del seu repertori lingüístic individual.

Respecte per la diversitat lingüística.

ús de bibliografia i bibliografia web (lexicografia, repertoris, glossaris) en l'estudi i aprenentatge de la llengua llatina com a base en la consolidació altres llengües estrangeres.

Bloc 3: Literatura llatina

La llengua llatina com a principal via de transmissió del món clàssic.

Etapes i vies de transmissió de la literatura llatina.

Respecte a l'autoria de les fonts d'informació consultades.

Bloc 4: Roma i la seua pervivència.

Principals aspectes geogràfics i etapes històriques del món romà relacionats amb la comprensió de l'evolució d'Europa.

El Mare Nostrum com a forjador de cultures de cultures d'ahir i hui.

Evolució històrica de l'organització social de Roma com a part essencial de la història i cultura de la societat actual.

Aspectes fonamentals de la vida quotidiana i cultura romanes en la conformació de la nostra identitat com a societat i ànalisi crítica d'estos.

Respecte per la diversitat cultural.

Interés per a conéixer l'evolució cultural a través de l'estudi de la civilització llatina.

Tècniques bàsiques de cerca i tractament de la informació mitjançant les tic

Estratègies de creació pròpia, individuals o en grup, d'investigació sobre aspectes de la història i geografia romana fent ús de fonts d'informació fiables i de les noves tecnologies.

Estratègies i eines analògiques i digitals per a relacionar, comentar i interpretar el passat i el

present a partir dels coneixements adquirits i de la pròpia experiència.

Relació de Roma amb cultures antigues i la seua aportació a la cultura i al pensament de la societat occidental.

La romanització: Hispània i la seu pervivència.

Obres públiques i urbanisme: llegat en l'actualitat.

El dret romà i la seu importància en el sistema jurídic actual. Les institucions polítiques romanes i la seu influència i pervivència en el sistema polític actual.

Elements més destacats del patrimoni romà en la península ibèrica amb especial atenció als de la Comunitat Valenciana. Comparació i anàlisi contextualitzada d'aspectes de la societat romana relacionats amb els principals reptes del segle XXI. Posada en valor, compromís de preservació i gaudi del patrimoni arqueològic romà com ben social i senya d'identitat.

Interés per a conéixer l'origen llatí de moltes de les nostres tradicions, costums i manifestacions culturals.

Estratègies de creació pròpia individuals o grupals sobre el llegat de la cultura romana, fent ús de fonts d'informació fiables i de les noves tecnologies.

CRITERIS DE QUALIFICACIÓ

A l'hora de qualificar s'aplicaran els següents percentatges: nota obtinguda en la realització d'exàmens: **80%** del total; nota obtinguda per la realització d'activitats pràctiques a l'aula, treball individual a casa i actitud cap a l'assignatura: **20%** del total.

Criteris ortogràfics: es descomptarà un 0,1 per falta i un 0,05 per accent, fins a un màxim d'1 punt.

El valor de les evaluacions serà el següent. 1a evaluació: 20%, 2a evaluació: 30%, 3a evaluació: 50%. La nota final eixirà de la suma de les tres notes ponderades.

LATÍN II

CONTENIDOS

Los contenidos de la asignatura de Latín II se presentan distribuidos en seis bloques a efectos de establecer concretamente los conocimientos necesarios para lograr los objetivos de la asignatura. Son los siguientes:

Bloque 1: Sistema de la lengua latina.

A: Estructura de la lengua latina

Abecedario, pronunciación y acentuación de la lengua latina. Tipo de palabras variables y invariables.

Concepto de lengua flexiva: nominal y pronominal.

Conjugación: El verbo latino

Los casos y sus usos.

La concordancia y el orden de palabras. La oración: simple y compuesta.

Formas nominales del verbo.

B: Textos latinos y su interpretación, traducción y producción

Estrategias de interpretación y traducción: errores frecuentes y técnicas para evitarlos.

Estrategias y herramientas analógicas y digitales, individuales y cooperativas, para la

autoevaluación, la coevaluación y la autocorrección.

Aceptación del error como parte del proceso de aprendizaje y actitud positiva de superación.

Importancia de la evolución lingüística del latín en las lenguas del repertorio individual del alumnado.

Recursos *analógicos y digitales para la adquisición de lenguas:

Portfolio Europeo de las Lenguas (POREL), imágenes, glosarios, diccionarios, etc.
Estrategias, herramientas y técnicas de la retroversión de textos.

Bloque 2: El latín y el plurilingüismo.

Origen y evolución de los sistemas de escritura. El alfabeto latino.

Etapas de la evolución de la lengua latina.

Análisis y comprensión de los formantes latinos (lexemas, sufijos y prefijos) en palabras de la lengua de enseñanza y en términos específicos de las ciencias y la técnica.

Expresiones y latinismos de uso frecuente, integradas en las lenguas modernas y su uso en diferentes tipos de textos (literarios, periodísticos, publicitarios...)

Influencia del latín en la evolución de las lenguas de enseñanza y del resto de lenguas que conforman el repertorio lingüístico individual del alumnado.

Paralelismo entre lenguas románicas y no románicas.

Reglas básicas en la evolución fonética del latín a la lengua de enseñanza.

Léxico específico básico para la reflexión sobre la comunicación, la lengua y su aprendizaje.

Interés para conocer el significado etimológico de las palabras y la importancia del uso adecuado del vocabulario como instrumento básico en la comunicación.

Valoración de la importancia del latín para la correcta comprensión y expresión en las diferentes lenguas de su repertorio lingüístico individual.

Respeto por la diversidad lingüística.

uso de bibliografía y webgrafía (lexicografía, repertorios, glosarios) en el estudio y aprendizaje de la lengua latina como base en la consolidación otras lenguas extranjeras.

Bloque 3: Literatura latina

La lengua latina como principal vía de transmisión del mundo clásico.

Etapas y vías de transmisión de la literatura latina.

Respeto a la autoría de las fuentes de información consultadas.

Bloque 4: Roma y su pervivencia.

Principales aspectos geográficos y etapas históricas del mundo romano relacionados con la comprensión de la evolución de Europa.

El Mare Nostrum como forjador de culturas de ayer y hoy.

Evolución histórica de la organización social de Roma como parte esencial de la historia y cultura de la sociedad actual.

Aspectos fundamentales de la vida cotidiana y cultura romanas en la conformación de nuestra identidad como sociedad y análisis crítico de estos.

Respeto por la diversidad cultural.

Interés para conocer la evolución cultural a través del estudio de la civilización latina.

Técnicas básicas de búsqueda y tratamiento de la información mediante las tics

Estrategias de creación propia, individuales o en grupo, de investigación sobre aspectos de la historia y geografía romana en uso de fuentes de información fiables y de las nuevas tecnologías.

Estrategias y herramientas analógicas y digitales para relacionar, comentar e interpretar el pasado y el presente a partir de los conocimientos adquiridos y de la propia experiencia.

Relación de Roma con culturas antiguas y su aportación a la cultura y al pensamiento de la sociedad occidental.

La romanización: Hispania y su pervivencia.

Obras públicas y urbanismo: legado en la actualidad.

El derecho romano y su importancia en el sistema jurídico actual. Las instituciones políticas romanas y la suya influencia y pervivencia en el sistema político actual.

Elementos más destacados del patrimonio romano en la península ibérica con especial atención a los de la Comunidad Valenciana. Comparación y análisis contextualizado de aspectos de la sociedad romana relacionados con los principales retos del siglo XXI. Puesta en valor, compromiso de preservación y goce del patrimonio arqueológico romano como bien social y señal de identidad.

Interés para conocer el origen latino de muchas de nuestras tradiciones, costumbres y manifestaciones culturales.

Estrategias de creación propia individuales o grupales sobre el legado de la cultura romana, en uso de fuentes de información fiables y de las nuevas tecnologías.

CRITERIOS DE CALIFICACIÓN

Hacemos constar que además de las pruebas que se propongan, para obtener una calificación positiva, es preciso la asistencia *activa* a clase y la realización de los ejercicios que el profesor considere necesarios para la adquisición de los objetivos citados al comienzo de esta programación, evaluándose el trabajo diario del alumno.

Proponemos las siguientes pruebas:

1. Pruebas de nivel morfológico en la primera y segunda evaluación.
2. Ejercicios de traducción con y sin diccionario.
3. Dos controles escritos por evaluación como mínimo sobre morfología, sintaxis y traducción.
4. **En las evaluaciones** los criterios de calificación quedan como en el proceso selectivo. traducción 4 pp, morfología 1p, sintaxis 1 p, Léxico: 2 p, y literatura// comentario literario 2 p. Si en la reunión de coordinación se realizaran cambios, seguiríamos pues las nuevas pautas establecidas.
5. En la tercera evaluación se realizarán exámenes con los contenidos, distribución de preguntas y la calificación que haya propuesto la Universidad para este curso. Para ello los alumnos dispondrán del mismo tiempo que en selectividad: 90 minutos.
6. La no asistencia a una prueba escrita deberá ser convenientemente justificada si el alumno pretende que ésta se le repita.

El empleo de procedimientos fraudulentos en el momento de realizar un examen (copiar, pasar información, usar aparatos multimedia...) llevará aparejado la anulación completa de la prueba y, por tanto, la calificación cero en dicha prueba.

EXAMEN DE PENDIENTES

El departamento de latín realizará tres pruebas a lo largo del curso para aquellos alumnos que lleven pendiente la asignatura de primero. Estas pruebas serán en Noviembre, enero y abril.

Aquellos alumnos que no consigan superar la asignatura en la prueba de octubre o la de enero, deberán presentarse obligatoriamente a la de abril.

Las tres pruebas tendrán lugar en el día, hora y lugar que oportunamente fijará la Jefatura de Estudios.

Cada uno de los exámenes constará de:

- Un texto para traducir previa la realización de análisis morfológico y sintáctico.
- Diversas prácticas de declinación y análisis morfológico de sustantivos, adjetivos, pronombres. Conjugación y análisis morfológico de formas verbales.
- Podrá haber preguntas sintácticas relacionadas con el texto traducido.
- Una pregunta del apartado de léxico latino y evolución: conocer el significado y escribir palabras derivadas en castellano o en valenciano a partir de ciertos vocablos latinos.
- Una pregunta de cultura extraída de los temas que figuran en los contenidos mínimos.

— **Materiales**

LATÍN CUARTO DE ESO

- Material proporcionado por los profesores.
- Diccionarios mitológicos.
- Diccionarios etimológicos.
- Mapas.
- Diapositivas de Arte de la época romana, películas de tema romano y todo el material complementario existente en el Departamento

LATÍN I

- Material proporcionado por los profesores.

- Latín 1 de la editorial Barcanova

- Diccionarios etimológicos.
- Diccionario Latino-Español.
- Mapas.
- Material complementario aportado por el Seminario de Latín, especialmente textos sobre la antigüedad.

LATÍN II

- Para la práctica de la traducción utilizaremos mayoritariamente textos seleccionados de las obras de Julio César, **Bellum Civile** y **De bello Gallico**. Esta selección será proporcionada por los profesores
- Diccionario etimológico.

- Diccionario latino-español.
- Material complementario aportado por el Departamento en cuestiones sintácticas, de literatura y textos en castellano sobre la antigüedad.